

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Nefronktrana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četri leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na uprave jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelk, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Žabe se napihuje.

»Delavec«, glasilo »Združene delavske strokovne zveze Jugoslavije« (ZDSZJ) štev. 14 od 10. julija 1926 je pod zaglavjem »Delavska zbornica in razredne strokovne organizacije« na uvodnem mestu priobčil članek, ki ne vemo, ali bi mu nadejali naslov pamflet ali kaj hujšega.

Združeni soc. demokratje in desni komunisti razglašajo na vsa usta, da so, dokler so bili razredni proletarci še razbiti, ob državnozborskih volitvah 1924 dobili 10.000 glasov, že leto dni kasneje, ko so k socialnim demokratom prijadrali še desničarski komunisti Makuc, Štukelj in Sedej, pa da so ob priliki volitev v »Delavsko zbornico« dobili že 30.000 glasov. In udarijo se po junaških prsih: Kak napredek! V enem letu kar za 200%! Seveda si sodrugi mislijo: Ako bomo vsako leto napredovali za 200%, bomo samo v Sloveniji v najkrajšem času imeli za seboj toliko stotisoč volivcev, da bomo pobasali v vrečo ne samo Radiča, marveč tudi gospoda Nikola Pašiča — in še nam bo ta ali oni sodrug lahko ministroval in služil lepe milijone na kakem državnem veleposestvu!

Da pa bo delavstvo videlo, kako se »združeni« sodrugi liki žabam neuteemeljeno napihujejo, naj nam bo dovoljenih nekaj stvarnih pripomb:

Ako ti napihneni sodrugi nameravajo voditi slovensko delavsko splošno, zlasti pa še strokovno politiko, potem bi morali najpoprej vedeti, da so ob državnozborskih volitvah imeli pravico samo moški, stari najmanj 21 let, ob volitvah v »Delavsko zbornico« pa so volili vsi člani članice »Okrožnega urada za varovanje delavcev« brez ozira na starost. Za aktivno volivno pravico je bilo merodajno samo dejstvo, ali kdo plačuje prispevke za »Delavsko zbornico« ali ne. Tako so torej volili pri državnozborskih volitvah samo moški od 21. leta naprej, pri volitvah v »Delavsko zbornico« pa moški in ženske od 14. leta naprej. Le nekaj tisoč vajencev in vajenk, ki pridejo po zakonu o zavarovanju delavcev v I. do V. mezdni razred, ni imelo volivne pravice. Sodrugi so torej lahko »napredovali« za 20 tisoč glasov, odnosno za 200% v enem letu, ker je imelo pri volitvah imeli vol. pravico moški, stari 400% delavstva več volivno pravico kakor leta 1924.

Mi smo tem »ujedinjenim« sodrugom že dostikrat dovolj jasno povedali, da je absolutno izključeno, da bi ljudje take baže kot so oni rešili slovensko delavstvo iz neznanega položaja, v katero je zašlo baš po zaslugi socialističnih in komunističnih nezmožnih in skorumpiranih voditeljev. To so pa sodrugi še najbolj jasno dokazali baš ob zadnjih volitvah v »Delavsko zbornico«, ko so imeli ves volivni aparat absolutno v svojih rokah. Po zaslugi slovenske socialne demokracije volitve v »Delavsko zbornico« niso bile niti tajne, niti svobodne. Po njihovi zaslugi so delodajavci delavce lahko naravnost prisilili, kam morajo voliti. Po njihovi zaslugi je prišla v »Delavsko zbornico« preveč močna frakcija eksponentov Žerjavove politične struje samo iz razloga, ker so velefabrikantje SDS delavstvu kuverte in glasovnice jemali iz rok in jih pošiljali v tajništvo svoje stranke v »Narodni dom«, odnosno v »Kazini«. Združeni socialni demokratje in komunisti so izvajali na delavke in delavce po obratih tak pritisk, da bi se poštenemu človeku o njem nikdar ne bilo moglo niti sanjati. Niso še po-

zabljeni slučaji, ko so morale delavke v Trzinu iskati zdravniške pomoči samo radi tega, ker niso hotele oddati glasovnic socialnim demokratom. Niso pozabljeni slučaji, ko so komunisti in socialni demokrati zaupniki delavcem in delavkam volivne kuverte trgali iz rok. Niso pozabljeni slučaji, ko je na stotine in na stotine delavcev po dvakrat volilo. Niso pozabljeni slučaji, ko so socialnodemokratski zaupniki donášali kuverte z dvema in po več glasovnicami. Niso pozabljeni slučaji s hišnimi in gospodinjstskimi posli, katere so združeni komunisti in socialni demokrati pod različnimi pretevezami vabili v svoje agitacijske pisarne, dočim drugim niti na »Poselske knjižice«, niti na »Delavske knjižice«, niti na druge javne listine niso hoteli izročiti glasovnic. Sam socialni demokrati strokovni tajnik je izjavil, da leži v njihovi pisarni v Šelenburgovi ulici na tisoče glasovnic, oddanih za listo krščanske socialističnega delavstva. Sodrugi, ki dobro vedo, da so ob zadnjih volitvah v »Delavsko zbornico« priglotali in prislepali najmanj 12.000 naših glasov, bi storili pač najboljšo, ako bi se s svojo klaverno večino v »Delavski zbornici«, za katero pa vendarle nosijo polno odgovornost, ne napihovali.

To jim povemo še enkrat na glas, premišljeno in kar najbolj odločno: Ljudje, ki tako sleparijo delavce in delavke, kot so jih sleparili ob zad-

njih volitvah združeni komunisti in socialni demokratje, taki ljudje nimajo nikakega poštenja v sebi, nikake ljubezni do delavstva in ne morejo imeti nobene legitimacije za vodstvo delavskih poslov. Sleparki so in sleparji bodo ostali, dokler delavstvo ne bo izprevidelo njihovih temnih nakan in dokler jih ne bo s pasjim bičem nagnalo.

Mislimo, da je na ta način tudi odgovorjeno na njihovo nesramno vprašanje, kaj bi se zgodilo z »Delavsko zbornico«, ako bi jo bila dobila v roke »klerikalno-demokratska« večina. O krščanskih socialistih naj sodrugi v zvezi z demokratjo ne govorijo, kajti preveč masla imajo na glavi ter se naj rajši pogledajo v ogledalu OUZD. Čim manj sodrugov iz Šelenburgove ulice bo v »Delavski zbornici«, tem bolje zanjo. Čudimo se »Napreju«, ki sicer sodruge iz Šelenburgove ulice pravično in po zaslugi kvalificira, njegova dva eksponenta v »Delavski zbornici« pa sta šla in sta na prvi plenarni seji pomagala skovati večino Kristanovcem.

Nam je »Delavska zbornica« važna vsesplošna delavska ustanova. Ne bomo se ne dela v njej, ne odgovornosti. In dasi smo v opoziciji, toliko bomo že zalegli, da se premoženje »Delavske zbornice« ne bo razmetavalo v partizanske namene. Če so sodrugi zaradi tega jezni na nas, naj kar bodo.

I. kongres kršč. soc. rudarskega delavstva.

Kongres, ki se je vršil v nedeljo 11. julija t. l. v Zagorju je vtisnil v srca funkcionarjev naših strokovnih organizacij neupogljivo voljo, k še pozitivnejšemu in vztrajnemu delovanju. Dvorano v Zadržnem domu so po sv. maši napolnili naši najboljši možje, voditelji naših rudarskih skupin, katerim leže globoko v srcih ideali krščanskega socializma.

Kongres je otvoril predsednik zveze tov. Guna, v imenu centrale je pozdravil došle delegate skupin in naša tov. poslanca dr. A. Gosarja in F. Kremžarja. Za predsednika kongresa je bil izvoljen naš tov. Vrstovšek, za zapisnikarja pa tov. M. Renko.

Na kongresu je zastopalo 65 delegatov večino skupin S. Z. R., ki so prišli iz vseh važnejših revirjev na strokovni zbor. Zastopnika je poslala tudi Krekova mladina iz Ljubljane.

Tov. S. Žumer, podpredsednik Jug. strok. zveze iz Ljubljane je pozdravil kongres v imenu centralnega odbora J. S. Z., želeč kongresu obilo uspeha. — V imenu centralnega odbora Krekove mladine v Ljubljani je pozdravil kongres tov. Hočvar in povdaril, da stoji ona kompaktno za našimi strok. organizacijami, katerih ideal je ustvariti kremenitih značajev Krekovcev, bodočih voditeljev strokovnih organizacij, ki bodo kovali boljše bodočnost in ne bodo klonili v borbi za uresničenje našega krščanskega soc. programa. Ljubljanska podružnica Krekove mladine je poslala svoj brzojavni pozdrav.

Dopoldne.

O položaju rudarskega delavstva je referiral tajnik centrale tov. V. Flišek. Obravnaval je težavni položaj vseh stanov v državi, pri katerem so pa najboljše prizadeje rudarski delavci. Predočil je razoroženo življenje delavčeve družine, ki je potisnjena ob tla brez vseh pravic, katere ji po-

božjih in človeških pravicah pripadajo. Gospodarska kriza je povzročila v rudarskih revirjih še večjo bedo, pomanjkanje in brezposelnost. Delavstvo tudi ni bilo zmožno se upreti kapitalističnemu navalu, ker ni bilo organizirano in začelo je romati za kruhom v Francijo. Da tudi v naših vrstah ni vse tako, kot bi moralo biti, je vzrok ta, ker vse preveč sili politika v ospredje in se preveč zane-marja krščanstvo. Stvaren referat je bil sprejet z velikim odobravanjem.

Tov. dr. A. Gosar je referiral o kulturnem položaju delavstva v državi. Da je na splošno položaj delavstva tako slab, odvisi prvič od tega, ker so rudarji tako slabo plačani. Razpravlja razmerje plač pred vojno in danes ter konstatira, da je danes rudarsko delavstvo v naši državi najslabše plačano. Drugi vzrok je v tem, ker naša draginja ne odgovarja kurzni vrednosti našega dinarja. Delavstvo je silno prizadeto z novo uvednim davkom na ročno delo, poleg tega je v živo prizadeto osobito delavstvo na indirektnih davkih na užitnino, katere plačuje pri nakupu svojih življenjskih potrebščin. Obžalovati je, da se v državi ustanovljenim socialnim institucijam, namenjenim v pomoč delavstvu, ne da tistega ugleda in obznanja, kakor bi bilo neobhodno potrebno. Izgleda, da hoče kapitalistična družba delavstvo popolnoma zaslužiti in ga oropati njegovih pravic. Velik del tega stanja je zakrivilo delavstvo tudi samo, ker je postalo preveč optimistično in si ni smatralo za potrebno, da se zavaruje napram izkoriščevalcem v svojih stanovskih strokovnih organizacijah. Na drugi strani pa ima v parlamentu premalo svojih poslancev, ki bi se mogli sprijateljati za delavska vprašanja. Najpoglavnejši je pa delavski tisk. Delavstvo bi moralo biti tako mogočno organizirano, da bi bilo v stanu izdajati svoj dnevnik, potem ka-

terege bi lahko potem javnost zainteresiralo za svoje težnje in potrebe, svojih življenjskih pogojev. Po končanem govoru se je razvila živahna debata.

K tretji točki o pomenu »Delavske zbornice« je poročal glavni tajnik tov. Gajšek. Izvajal je, da je ta institucija zato, da rešuje vse v delavsko stroko spadajoče socialne probleme. Ko so se izgotavljali zakoni za obseg delokroga »Delavske zbornice«, je bilo pomanjkljivo to, da se ni dalo »Delavski zbornici« kot taki oblast, da bi imela polno moč izdelati potrebne zakonske predloge, katere naj bi potem parlament in vlada uzakonila. V današnjem stanju je pa »Delavska zbornica« izključno podrejena ministrstvu za socialno politiko. Da se na ta način ovira delo v tej ustanovi, je dokaz ta, ker se proračun še do danes ni odobril in je navezana »Delavska zbornica« na kredite, da se za silo upravlja.

Popoldne.

K prvi točki o rudarskem delavstvu v državnih rudnikih je poročal tov. Uranjek iz Zabukovce. Pojasnjuje, na kak način so bile odvzete draginske doklade rudarjem. Na konferenci v Sarajevu, kjer so se vršila tozadevna pogajanja za vse državne premogokope, je bilo to zanimivo, ker se delavski zaupniki niso mogli strinjati za nikako odvzetje draginskih doklad in so pogajanja zapustili in odšli, da so gospodje pozneje poročali, da so se delavski zaupniki s tem strinjali, kar pa je bilo v očitnem nasprotju z njihovimi zahtevami. Ugotavlja, da se je marsikatera prošnja ali krivica dala potem organizacije popraviti in rešiti. Kar nam naj bo vsem v zahvalo, da bomo v bodoče še vztrajneje vršili svoje delo v organizaciji.

K drugi točki je poročal tov. F. Križnik, ki se je moral radi kratkega časa omejiti v svojem referatu in vzel v razpravo medsebojne odnose in dolžnosti v organizaciji od strani članov do odbora in obratno. Iznesel je nekaj zelo praktičnih navodil za podrobno delo v organizaciji.

K tretji točki o bodoči nalogi naših organizacij je poročal tov. St. Keše. Prišel je od početka in o razvijanju naše strokovne zveze rudarjev. Naloga naša mora biti v bodočnosti najprej ta, da organiziramo kolikor se da največ, člani se morajo strokovno usposobiti, da jim bo omogočeno samim presojati, v čem in koliko se jim godi krivica. Misliti bo treba na izvedbo sedemurnega delavnika za jamske rudarske delavce. Važno je tudi za rudarje enkrat plačan dopust na leto, ker izmučen rudar vsled slabega zraka v jami bi za njegove pljuče neizmerno koristil štirinajst-dnevni dopust v kakem gorskem svežem zraku.

Kongres je sklenil, da se s prvim avgustom naročnina za »Pravico« pobira obenem s članarino. Skupine bodo to naročnino same pošiljale na upravo »Pravice« v Ljubljani.

Resolucija je bila dana samo v tem smislu, da se s podvojenim delom poprimejo člani na organizatoričnem polju, posebno pa še za pridobivanje novih članov, da se naša »Pravica« čim bolj ojači.

K sklepu kongresa se predsednik zahvali vsem, ki so ves dan vztrajali ter jim kliče na delo za našo »Pravico«.

**Agitirajte
za »Pravico«!**

Jugoslovanska strokovna zveza.

Iz centrale.

VSEM ZVEZAM, SKUPINAM IN ČLANOM JSZ TER OSTALEMU DELOVNEMU LJUDSTVU SLOVENIJE!

Okrožnica št. 2.

Boj angleških rudarjev proti znižanju mezd in proti podaljšanju delovnega časa traja dalje. Angleški rudarji se živo zavedajo, da v tem boju ne smejo podleči brezobzirnemu kapitalizmu, kajti to bi pomenilo gospodarski in socialni propad angleških rudarjev, propast njihove strokovne organizacije in zmago kapitalizma nad socializmom. Ta borba med delom in kapitalom v Angliji se pa ne tiče samo angleških rudarjev, temveč tudi delavstva vsega sveta. Dolžnost delavstva vseh držav je, da se za to borbo zana in podpre angleške rudarje.

Zveza rudarjev Anglije, odnosno njen generalni tajnik Cook, je poslal tudi vsem našim organizacijam naslednji oklic:

»Spoštovani tovariši!

V imenu angleških rudarjev, ki bijejo najhujši boj zoper zmanjšanje mezd in zoper podaljšanje delovnega časa, apeliramo na strokovne organizacije vsega sveta, da nam stoji ob strani. Prepričan sem, da ta oklic ne bo zastoj, kajti naš boj je tudi boj delavstva vsega sveta. Ako se bodo zmanjšale naše mezde, se bodo zmanjšale tudi Vaše. Ako bomo mi prisiljeni delati več ur, bo tudi Vas doletela taka usoda.

Angleški ministrski predsednik, načelnik najvišje vlade britanske svetovne oblasti, ki obsega četrtino celokupnega človeštva, se je dne 15. junija 1926 čisto odločno in končno izjavil za podaljšanje delovnega časa in za zmanjšanje mezd. Ta javna izjava, podana na tako demonstrativen način, bo brez dvoma odmevala tudi po drugih deželah.

V zatrdnem pričakovanju, da se boste odzvali našemu klicu na pomoč, kakor tudi z ozirom na mednarodno delavsko vzajemnost delavskih mas, ki se hočejo otrestiti železnih okovov, apeliramo nujno na denarno podporo in Vas pozivljamo, da storite vse potrebne korake, da bodisi s štrajkom, bodisi z bojkotom, ali s čim drugim preprečite vsak transport premoga, bodisi po železnici ali ladjah na Angleško. Ako ne boste storili tako, boste sopomagali zlomiti naš odpor in boste sopomagali izročiti naše dobre rudarje smrti od lakote.

Naj živi mednarodna delavska solidarnost!

Dokažite to solidarnost z Vašim odgovorom!

Z bratskimi pozdravi:

Cook, generalni tajnik.

Načelstvo »Jugoslovanske strokovne zveze« je v svoji seji dne 6. julija t. l. razpravljalo o gornjem oklicu ter sklenilo potrebne korake, da se vse naše krščansko socialistično delavstvo temu klicu odzove in dejansko podpre angleške tovariše.

Glavno tajništvo »Jugoslovanske strokovne zveze« je po sklepu načelstva organiziralo akcijo za zbiranje denarnih prispevkov za angleške stavkujoče tovariše rudarje, ki se naj vrši tako-le: Zveze in skupine naj prispevajo iz svojega premoženja kolikor pač dopuščajo njih sredstva. Vsak član ali članica naših organizacij naj do nadaljnjega prispeva gotov znesek od svoje tedenske ali mesečne plače. Denar naj pobirajo zaupniki na izdane nabiralne pole in tedensko pošiljajo nabrani denar Jugoslovanski strokovni zvezi po položnicah JSZ, na kateri je napisati na sredi zgoraj besedilo: »Za angleške rudarje.« Ako bi položnice pošle, naj se naroče nove pri Jugoslovanski strokovni zvezi. Zbirke naj trajajo, dokler jih ne ustavimo.

Zaupniki in odborniki naj obiščejo z nabiralnimi polami tudi neorganizirane delavce in vse naše somišljenike, da tudi prispevajo. Nabiralne pole lahko pomnože zveze ali skupine same, morata jih pa podpisati predsednik in blagajnik. Tajnik naj nabiralne pole opremi s štampiljko, številko in imenom nabiralca. Po zaključeni akciji morajo vse organizacije poslati vse pole glavnemu tajništvu s končnim celotnim obračunom. Vodi se naj evidenca nabiralcev. Storitve hitro in gotovo ter izrabite vsako priliko za nabiranje podpore stavkujočim angleškim rudarjem.

Načelstvo Jugoslovanske strokovne zveze je prepričano in pričakuje, da bodo vse naše organizacije v tem oziru storile v polni meri svojo mednarodno občestveno delavsko dolžnost.

Za načelstvo:

Žumer Srečko, l. r., podnačelnik.

Valant Milan, l. r., blagajnik.

Ivan Gajšek, l. r., glavni tajnik.

Viničarji.

Iz načelstva. Na plenarni seji SZV dne 4. julija so se storili sklepi, ki so zelo važni za vse člane in članice. Da ojačimo finančno stanje zveze, predvsem z vidika na podvzete naloge, katere hoče vršiti naša centrala za razmah organizacije v vse viničarske kraje, kakor tudi za pripravo kongresa, ki se bo vršil jeseni, se od dne 1. julija t. l. ne dopuščajo od prispevkov članarine kakor pristopnine nobeni odstotki skupinam, kakor tudi vse bolniške podpore članom. Sku-

pine naj se skušajo vzdrževati same, člani pa naj se za slučaj bolezni in telesne poškodbe oklenejo ustanovljenega bolniškega fonda. — Odbor.

Zveza javnih nameščencev.

Važno za vse člane. Nove članske izkaznice v mali lični obliki z društvenimi pravili in pravilnikom smo pričeli razpošiljati članom. Ker ima društvo velike stroške za nabavo in tisk, se bodo knjižice računale po 3 dinarje. — Odbor.

Političen pregled.

Našo državo je zadela velika vremenska katastrofa. V Vojvodini vode silno naraščajo, tako da so preplavljene cele pokrajine. Vsled neprestanega dežja se je bati najhujše nesreče. Nasipi, ki so dosedaj varovali pred poplavi vsled novih dotokov, ki prihajajo iz gornjih tokov Donave, najbrž ne bodo mogli vodnega navala vzdržati. Vlada skuša, četudi malo, poplavi prizadetim kolikor mogoče pomagati.

Prejšnji teden je imel v Zagrebu sejo Radičev klub. Radič je že na par shodih prej javnosti sporočil, da ne mara, da bi Nikić njegovo stranko zastopal v vladi. Zato se je z zanimanjem pričakovalo, kaj bo ta seja prinesla. Seja se je vršila popolnoma tajno. Na njej so ministra Nikića izključili iz kluba in stranke. Poleg Nikića so izključili iz stranke tudi še dva druga poslanca. Mislilo se je, da bo ta sklep izzval krizo vlade. To je bil tudi namen Stjepana Radića. On hoče za vsako ceno iti na volitve. Do krize pa ni prišlo. Radikali namreč ne marajo Nikića pustiti iz vlade, ker je Nikić zanje odprto okence pri vseh sporih z Radičem.

Vlada je poslala narodno skupščino na počitnice. Radič je zahteval, da se skupščina skliče v teku osmih dni, vendar pa se to ni zgodilo. Ker ni skupščinskih sej, ni v parlamentu nobenih posebnih dogodkov z ozirom na sklep radičevskega kluba v Zagrebu. Radič je šel na Bled h kralju v avdienco in mu poročal o političnem položaju.

Med Ninčičem in Maksimovičem je prišlo do spora. Ninčič se je namreč začel nagibati k Pašiću. Med njima posreduje finančni minister Perić, ki bi rad dosegel, da bi se enotnost radikalov ohranila. Do jeseni sploh ni pričakovati razbitja koalicije radikalov in radičevcev. Tako namreč želi Nikola Pašić, ki se nahaja v Karlovih varih.

Stjepan Radič dela vladi neprestane težave. Zato hoče vlada, da bi se Radič odzval ves vpliv na njegov klub ter da bi odšel v inozemstvo. Na ta način mislijo radikali Radiča popolnoma pritisniti ob zid.

Zunanji svet zanima zadnji čas predvsem finančni problem v Franciji. Kakor je videti se bo finančnemu ministru Caillauxu posrečilo stabilizirati frank z inozemskim posojilom. Razgovori v Londonu so se ugodno končali in je sporazum glede plačevanja vojnih dolgov že dosežen. Francijo pa teže tudi veliki dolgovi, ki jih mora plačevati Ameriki. Kakor je videti, bodo posledice svetovne vojne še dolgo tlačile države in ljudstvo.

Na Španskem se maje diktatura. Odkrili so veliko zaroto, ki je hotela vreči sedanje diktatorje. Najhuje pa je to, ker se direktorji ne more več zanesti na vojaštvo. Navadno odloča v vseh takih prekucijah vedno le še vojaštvo. Kje je glas ljudstva?

Portugalska se zvija v vednih revolucijah. Najprej je general Gomez de Costa strmoglavil vlado, vkorakal s svojimi četami v glavno mesto in imenoval triumvirat kot vrhovno državno upravo. Parlament je označil kot preveč zastarelo obliko. Pretekli teden pa je popolnoma na tihem zopet dobila moč prejšnja vlada. S svojimi četami je zasedla vsa ministrstva, generala de Costa pa je dala aretirati in ga odposlala v prognanstvo. Toda najnovejša poročila pa že poročajo, da se je vsa posadka na križarki, ki je vozila v prognanstvo generala, uprla, ga spustila na suho in se mu pridružila. Generalu se je takoj pridružilo tudi 5 divizij vojaštva v severnem delu države. Revolucij gotovo še ne bo konec, dokler ljudstvo ne bo bolj odločno in z večjo izobrazbo moglo poseči v igranje takozvanih državnikov.

V Maroku je sedaj popoln mir. Abdel Krim bo poslan v prognanstvo na otočje Reunion popolnoma osamljen sredi morja. Francozi, Španci in maroški sultan pa bodo te dni podpisali pogodbo o miru v Maroku.

Člen 290. finančnega zakona.

Svoječasno smo že razložili čl. 290. fin. zakona ter ožigosali netočnost ministrstva za socialno politiko, ker ni dalo takoj natančnih navodil in s tem spravilo v veliko nepriliko uslužbence svojih podjetij, ker niso dobili od 1. aprila dalje v slučaju bolezni nikjer podpor, katere predvideva § 45. zakona o zavarovanju delavcev.

Jugoslovanska strokovna zveza je takoj intervenirala pri ministrstvu za socialno politiko potem narodnega poslanca tovariša Gosarja.

Tudi Osrednji urad v Zagrebu je naslovil spomenico na ministrstvo v tej zadevi. V očigled raznih protestov se je moral zganiti minister za socialno politiko ter je v zadevi zavarovanja uslužbencev v državnih podjet-

France Žužek:

Med viničarji.

(Vtisi z letošnjih majskih zborovanj.)

(Nadaljevanje.)

Razgovarjajoč se sva počasi spela navkreber. Zmračilo se je bilo. Nevidna roka je prižgala tisoče in tisoče zlatih zvezdic na sinjem nebu. Od jugovzhoda je vel lahen vetrič in pošepetaval med količjem. Ko sva prišla mimo neke hiše in zavila v globoko zasekan kolovoz, se je nama nutil čuden prizor: Kakih tristo korakov pred nama je migljala lučka. Ena, dve, tri — še več! Vedno so šle lučke pred nama. Ali so to verne duše iz vic? Pa sva gruntala s tovarišem Husjakom: Jaz sem menil, da je to odsev petrolejke iz hiše, ki sva jo pustila za seboj. Husjak je bil svojih misli. Ko pa sva napravila precej oster ovinek, lučke pa so še vedno migljale pred nama, sem si bil tudi jaz na jasnem, da to ne more biti odsev. Kaj za hudirja neki more biti ta pojav? V svojem življenju me še nikoli ni bilo strah. Pospešila sva korake in dohitela malo deklico, ki je nesla v gladilniku žerjavico. Luknjice ob robu gladilnika so propuščale ono čarobno svetlikanje skrivnostnih lučk. Dekletce pa se ni videlo prav nič. Prav

trdno sem prepričan, da bij jo bil kak zajčji korenjak gotovo popihal, tako čudno so izgledale tiste »lučke«. — Ljutomerske gorice so imele letošnjo pomlad sijajno vreme. Dočim se je pri nas izvzemši par dni na beli teden držalo kisló, zadnjih osem dni pa nalivalo kot za stavo, — je bilo tam jasno in solnčno. Tako je bilo do 1. maja pomladansko delo po vinogradih popolnoma končano in dan prvi predpogoj za dobro vinsko letino. Tega sem bil vesel tudi jaz: Lepo je namreč hoditi po vinskih goricah ob suhem in jasnem vremenu, a kadar je dež, naj se Bog usmili tvojih čevljev in ti strga blato proč.

Vas Slamnjak leži ravno na meji Ljutomerske in ormoške fare prav na vrhu in toliko, da še spada pod Ljutomer. Tam je Husjakovo »kraljestvo«, njegova viničarija. Pred njo košato, daleč na okrog vidno drevo, na vse strani tja do Murske Sobote in na Hrvaško pa krasen razgled. Husjak upravlja posestvo Zitine sestre. Je zelo obširno, potrebno večje in vestne upraviteljske roke. Husjakova viničarija je velika in v tem oziru mnogo boljše od drugih koč. Pred hišo je veranda. V enem koncu je družinska hiša s precejšnjo vežo. Iz veže je obširen lokal, kjer so shranjeni najrazličnejši gospodarski predmeti: velkanske preše, kadi, sodi, gospodarsko

orodje in vse, kar je pri hiši potrebno. Zlasti te bo zanimal mlin, Husjakovo lastno delo, s katerim melje svoje borno žitece za svojo skromno družinico. Sploh sem opazil, da je Husjak izvrsten rokodelce bodisi za to ali ono. Svetovna vojna nas je gonila na vse štiri strani sveta. Kjerkoli pa smo bili in od koderkoli smo se vračali v domovino svojo — eno stoji kakor pribito: Tako popolnega in tako modernega gospodarskega inventarja kot ga ima slovenski gospodar, nismo videli ali našli nikoli in nikjer. Naš človek je mojster za vse: Naredi oje, soro, ročice, prednji in zadnji konec voza, lestve, spletke koše in košare, izgotovi vile, grablje, ja: vse. In veselje je stopiti v slovensko kmetiško hišo po zimi, ko pokriva bela odeja širno plan: Oče plete, obla, žaga in žvižga. Mati šiva, kuha, deca pa se igra z oblanci in odžagki. Tak delaven narod ne more in ne sme gospodarsko propasti. Prepričan sem o tem, v moji duši pa boš zastoj iskal struno, na katero bi zabrenkal turobno pesem pesimizma. Je hudo res. Vprašajmo pa se in pogledajmo skozi stoletja nazaj: Kdaj pa so Slovencem rožice cvetele? In kako nam bi bile danes cvetele, da so v svetovni vojni zmagale osrednje velesile, Avstrija in Nemčija? Gorje nam! Res, vsak imperialist je krut in brezobziren. Najbrezobzirnejši na-

pram nam in vsem pa je bil Nemec. A minula je neumnost. Ko bodo desetletja napredovala in ko bomo prišli še vsaj nekoliko iz teh groznih dni, v katerih živita naša dva rodova, tedaj se bo izkazalo, da je za nas Slovence prav tako kot je danes. Kar je še napak, bo odpadlo. Prišli bodo lepši dnevi, časi, ko bo poleg celega našega naroda tudi slovenski viničar vesel: zakaj upoštevan bo in lažje bo živel kot danes.

V drugem koncu Husjakove viničarije se nahaja četvorica prostorov. Najprej manjša prehodna soba, nato precejšnja dvorana, iz katere vodijo vrata v starinsko kapelo z oltarjem, nato pa sledi še ena sobica, v kateri sem imel pripravljeno posteljo. Pohištvo v veliki sobi je zelo starinsko in zanimivo. Na steni je zelo stara, velika oljnata slika, predstavljajoča sv. Trojico, sv. Florjana in še nekaj. Oltar v kapelici, v kateri so se čitale sv. maše, je istotako zelo star baročen slog. Po mojem skromnem mnenju naj bi se za vse to pozanimal kak činitelj od ljubljanskega muzeja ali pa od mariborskega zgodovinskega društva. Morda bi ne bilo napačno, če bi si dotično oljnato sliko ogledal tudi g. konservator dr. France Stele. Človek sam kot nestrokovnjak težko presodi vrednost takih zanimivosti. Lahko pa da so dragocene reči.

jih z odlokom od 11. junija 1926, številka 193-IV odredil sledeče:

1. Da niso odvezani od zavarovanja v smislu zakona o zavarovanju delavcev dnevničarji, honorarni in pogodbeni uradniki kakor tudi delavci, ki so zaposleni v državnih delavnicah in ustanovah. Oproščeni so le plačevanja prispevkov za zavarovanje.

2. Da bo vse prispevke za osebe pod točko 1. plačevala država.

Ker ni bilo z navedenim finančnim zakonom ukinjeno zavarovanje uslužbencev v drž. podjetjih, sledi, da so bili nepostavno izločeni iz zavarovanja 1. aprila 1926. Z ozirom na to imajo oni uslužbenci, kateri so bili v bolnem stanju od 1. aprila 1926, pa do rešitve te zadeve potom ministrstva za socialno politiko, do sledečih povračil:

1. Do povračila zdravniškega honorarja, če so ga sami plačali. V ta namen naj potrdi lečeči zdravnik, kolikokrat je bil dotični pri njem v ordinaciji ter koliko je plačal za vse ordinacije.

2. Do povračila izdatkov za zdravila. Za dokaz zadostuje predložitev receptov odn. potrdila lekarnarja, koliko je izdal dotičnik za zdravila.

3. Do hranarine za dobo delanosti. Kot dokaz naj predloži član izjavo zdravnika, ki ga je zdravil, koliko časa je bil bolan in delanostni in izjavo delodajalca, da ni opravljal za časa bolezni pri njem nikakega posla.

4. Do povračila zdravil in zdravniških izdatkov za svojo ženo in nedoletne otroke, če bi imel v tej dobi tudi v tem oziru kake izdatke.

Navedeno velja tudi za slučaj nezgode.

Vsa našeta povračila, če obstajajo, mora povrniti Okrožni urad v Ljubljani ter se mora vsak le na njega obrniti.

Delavski parlament.

»Naprej« je objavil v svoji 27. št. z dne 3. julija članek pod naslovom »Delavski parlament«. K temu dopisu bi bilo dobro nekaj pripomb. »Naprej« je že parkrat pisal o razmetavanju denarja v »Delavski zbornici«, zato se nam zdi čudno, da se sedaj hujuje na tistem čez to, da ne bo več DZ krila stroškov sodr. Pevcu iz Velenja, kadar bi se njemu zljubilo v Ljubljano na sejo upravnega odbora, namesto člana nadzorstva sodr. Leskoška, ko se ta nahaja na agitacijskem potovanju v mežiški dolini. Ali mislite, da to, ako pride kdo iz Velenja v Ljubljano, ne obremenjuje izdatkov DZ?

Dalje se dopisnik hujuje nad upravnim odborom Gajškom, ki je govoril na seji proti predlogu sodr. Pevca, da naj DZ nastavi posebne poročevalce za neorganizirane delavce. Tov. Gajšek je zagovarjal edino pra-

vilen princip, da se morajo delavci le potom svojih strokovnih organizacij obračati na DZ. Opozoril je tudi na dejstvo, da zaupnikov DZ prej sploh ni mogoče imenovati, dokler ni proračun DZ potrjen od pristojnega ministrstva. Ako so socialnim demokratom (Naprejevcem) neorganizirani delavci res tako zelo pri srcu, naj razpuste svojo organizacijo, ako ne polagajo na njo nobene važnosti.

Končno je treba še omeniti zavito poročilo v članku o brezposelnih podporah, ki jih je izplačala v drugi DZ centralnim organizacijam v razdelitev med brezposelne člane. Izgleda, kakor da smatrajo Naprejevci ta denar za podporo organizacijam. Dobro, da ste nas na to opozorili. Zahtevali bomo tako točen obračun, kako so Vaša in druge organizacije razdelile ta denar med brezposelne, kakor je Jug. strok. zveza točno obračunala za prvih 20.000 Din s svojim poročilom DZ pod številko 620/26 z dne 1. julija 1926.

Kar pa je glavno, moramo ponovno pibiti, da sta ravno sodruga Pevce in Leskošek (naprejevca) s svojim glasovanjem na prvi plenarni seji DZ pomagala skovati sedanjo večino v Delavski zbornici, ki obstoja iz Kristanovih socialistov in njihovih prijateljev, zato nosita in z njima Socialno demokratska organizacija tudi vso odgovornost za nepravilnosti večine v zbornici.

Tedenske novice.

Delavski tabor na Prtovcu se bo vršil na praznik Mar. Vnebovzeta, dne 15. avgusta. Ob 7. uri zjutraj bo v cerkvi na Prtovcu sv. maša, nato pa zborovanje. Vabljeni vsi tovariši in prijatelji!

Dijaški tečaj bo priredil socialno politični seminar katoliških akademikov v Ljubljani od 21. do 24. julija t. l. pri Sv. Joštu nad Kranjem. Na tečaju bodo obravnavali kmetijsko vprašanje v Sloveniji.

Za angleške rudarje. Angleški rudarji apelirajo na delavstvo vsega sveta za pomoč, da morejo zmagati v svoji orjaški borbi proti kapitalu, ki jih hoče streti. Jugoslovanska strokovna zveza poziva vse delovno ljudstvo Slovenije, da se temu klicu odzove, ker bi pomenila propast angleških rudarjev propast delavstva vsega sveta. Vsak naj po svoji moči prispeva. Prispevki se naj pošiljajo Jugoslovanski strokovni zvezi v Ljubljani po položnicah. Kdor le teh nima, naj zahteva na pošti navadne položnice poštne hranilnice in napiše na isto številko čekovnega računa JSZ 12.158 in navede zgoraj na sredi »Za angleške rudarje«.

Velikanske povodnji je povzročilo zadnje deževje skoro po celi državi. Škoda na poljskih pridelkih je velikanska in se nam ne obeta nič kaj

lepa prihodnost. Druginja bo zopet rastla in ubogi delovni sloji bodo seveda največ trpeli. Dal Bog skoraj lepo vreme, da se ohrani še vsaj najpotrebnejše.

Smrtna kosa. V Ljubljani je umrl 9. julija primarij dr. Josip Stojc. Pokojnik je marsikomu rešil življenje in je vsled svojega blagega značaja užival splošno priljubljenost. — 11. julija je umrl v Ljubljani gimnazijski ravnatelj v pokoju in pisatelj dr. Fr. Detela. Med slovenskim narodom je po svojih povestih dobro znan.

Novo postajališče na gorenjski progi. Zadnjo nedeljo so otvorili med postajama Medvode in Škofja Loka postajališče Gorenja vas - Reče.

Brezalkoholna produkcija, Ljubljana, Poljanski nasip 10-I pošlje vsakemu naročniku »Pravice« zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj, ne bo Vam žal!

Strokovni tajnik Jožef Golmajer odpuščen. »Naprej« od 10. julija poroča: »Strokovna komisija« je na svoji seji minuli torek zvečer soglasno odstavila strokovnega tajnika g. Jožeta Golmajerja. Tako smo izvedeli in še to, da je zadeva, radi katere je bil g. Golmajer odstavljen, take vrste, da bo imela morda za posledico tudi izgubo mandata pri OUZD, kjer je Golmajer predsednik nadzorstva in še pri »Delavski zbornici«. Pred kratkim se je šele vrnil iz Ženeve, kjer je bil delegat na mednarodni konferenci dela, zdaj pa so ga vrgli čez krov. — Nam je stvar znana. G. Golmajer je bil letos tudi na balkanski konferenci amsterdamev v Sofiji. Stvar je sicer notranja zadeva sodrugov iz Šelenburgove ulice, kolikor pa imajo ljudje njegove baže v rokah OUZD in premoženje Delavske zbornice — bo treba imeti odprte oči. Zdi se namreč, da tudi nekaterim drugim ne gre delavsko in naše zaupanje. Že način volivnih sleparij ob zadnjih volitvah je jasno pokazal, pred kom naj poštenjaki stoje tri korake proč. — Takih ljudi poznamo mi več.

Pogreb cigana. Na pokopališču v Breznu nad Mariborom so pokopali 56 letnega ciganskega muzikanta Al. Roja, ki je bil katoličan. Ob odprtem grobu se je zbralo veliko ciganov. Po opravljenih mrtvaških obredih je stopilo več ciganov pred odprti grob. Pogledu uprte v krsto in solznih očih so zaigrali pokojnemu tako ganljivo poslovlino pesem, da je ganilo goslanje vse navzoče do solz.

Smrtna nesreča. Pri podiranju smrek v gozdu posestnika J. Okorna iz Senčurja pri Kranju je težka smreka pri padcu udarila po glavi pastirja Jožeta Krišlja tako močno, da je vsled težkih poškodb kmalu umrl.

Vsled zastrupljenja prsta je na Teraziji v Trbovljah umrla žena de-

lavskega zaupnika M. Kuder. Ko je čistila tla sobe, se ji je v prst zasedil majhen košček trske, ki ji je povzročil zastrupljenje.

Nesreča pri delu. Delavcu Miklavžu Pezdur, zaposlenemu pri lesni industriji »Drava« v Mariboru je stroj zgrabil desno roko in mu zdrobil vse prste.

Nesreča na Dravi. V Breznu ob Dravi so nameravali ravnokar zgrajen splav spraviti pri Fali. Med vožnjo so na nekem kraju, kjer je Drava zelo deroča, na neznan način valovi naravnost posneli s splava 25 let starega Šarmanovega splavarja, ki je izginil v valovih.

»Socialna misel.« Ravnokar je izšla 7. in 8. številka za junij in julij. Tudi v tej številki je vsebina zelo pestra in bogata. Priporočamo jo vsem našim čitateljem in tovarišem!

Strela je ubila na lazi med Loškimi potokom in Goro brata 15 letnega Viktorja in 14 letnega Franca Rojca in njihovega ujca Franca Bambiča. Med košnjo so šli za časa hudega naliva vedrit pod smreko. Naenkrat je treščilo v smreko in obležali so vsi trije mrtvi. — Isti dan je nad vasjo Selo v metliškem okraju ubila strela 23 letnega Jožeta Klemenčiča iz Sel, ki je z dvema tovarišema kosil. Med dežjem so stekli pod visok hrast, kamor je udarila strela. Klemenčič je obležal mrtev, druga dva pa je strelni puh vrgel pet korakov od drevesa.

Tečaji za železničarje. Prometno ministrstvo bo otvorilo pri vseh železniških direkcijah posebne tečaje za železničarje.

Železniška nesreča. Novosadski osebni vlak se je na postaji Žaboj zaletel v drug osebni vlak. Pri tej nesreči je bilo več oseb ranjenih.

Izseljevanje v Ameriko. Lansko leto se je izselilo iz naše države v Ameriko 15.005 oseb, in sicer 9757 moških in 5.248 žensk. Med izseljenci je bilo 6610 poljedelcev, 1710 nekvalificiranih in 582 kvalificiranih delavcev. Ostali so pripadali drugim stanovom.

Sestro sežgal. Otroka Maličan in Sonja Brkušić sta bila sama doma in sta se igrala z žveplenkami. Pri tem je fantek zažgal obleko svoje petletne sestre, ki je bila v hipu vsa v plamenu.

Dopisi.

D. M. v Polju. Z. S. V. podružnica pri D. M. v Polju vabi k slovesnosti odkritja spomenika v svetovni vojni padlim domačinom, ki se bo vršila v nedeljo, dne 18. julija t. l. Spored: Ob pol 9 zjutraj zbirališče na trgu pred cerkvijo in spomenikom ter pozdrav in sprejem gostov. Ob 9 sveta maša za padle vojake v župni cerkvi (med sv. mašo darovanje za spome-

V. Pitako:

Janez Krek.

(Hermann Wendel: Aus dem süd-slawischen Risorgimento.)

(Nadaljevanje.)

Toda, ko je izmiritev iz leta 1867. razdelila vso ob v podonavski monarhiji med oboja historična naroda, Nemce in Madjare, so gledali ti na Slovence kot na ljudstvo svojih sužnjev tako prezirljivo, kakor zopet ti na Hrvate in Srbe. Vprav nemško velemeščanstvo, katerega so l. 1861. višje moči posadile na konja, da bi pridobilo Habsburžanom gospostvo v Nemčiji, je na tem polju opravilo svoje. Iz svojih nazorov je grof Auerperg, ki je vendar kot Anastasius Grün v predmrčni dobi skoraj užival glas revolucionarnega pesnika in je tudi slovenske narodne pesmi zbiral in prevajal, v Kranjskem deželnem zboru izlil proti predlogu, ki je zahteval, da se poročila o sejah s slovensko izdajo narede dostopna širokim plastem ljudstva, vso oholost nemškega filistra. Ljudem, ki niso toliko izobraženi, da bi sledili razpravam, ki se vrše v nemškem jeziku, se jim tudi s prevajanjem ne bo odprlo spoznanje. Razen tega pa je slovenščina še »umeten, skombiniran jezik«

in da bi jih ljudstvo res razumelo, bi morali biti govori prevedeni še na kranjski jezik. Končno pa da ljudstvo sploh ne zahteva, da bi zaznalo, kaj se v deželnem zboru razpravlja. »Kranjska« je udaril po mizi, »leži z velikim delom Avstrije in to z vso etnografsko skupino Slovencev na nemškem kulturnem ozemlju, njena izobrazba namreč uspeva edino pod vplivom nemškega duha, nemške izobrazbe. Tako je bilo in je, in če Bog da, bo tako tudi ostalo.« Proti taki trdoglavosti, ki je slovenščini absolutno odrekla sposobnost, da bi se mogla razviti v kulturni jezik, so imeli boritelji za nacionalno misel tem težje stališče, ker so se dali mnogokrat najbolj brihtni in razboriti možje v mestih in trgih vpreči v nemški voz; Dragotin Dežman je bil najpomembnejša glava teh nemškutarjev.

Kar je sploh zastopalo slovenstvo v javnosti, zbrano okoli starega očeta Bleiweisa, je tonilo do kolene v predmrčnih tradicijah, je bilo do kosti vdano cesarju in pokorno vladi in ni razumelo znakov časa. Delo teh je bila politika izobražencev za izobražence, kajti iz mrtve mase malih in srednjih kmetov niso črpali nobene moči. Tako so slovenski poslanci v državnem zboru sicer grmeli proti dualizmu, vendar so iz »same previdnosti«

glasovali zanj. Tako brezplodno delo je vzbudilo v mladem rodu nezadovoljnost; 1868 je bil v Mariboru ustanovljen »Slovenski Narod« in skoraj so šli Mladoslavenci z Božidarjem Raičem in Davorinom Trstenjakom na čelu v boj proti starim plešcem in so zahtevali, medtem ko so oni okoli Bleiweisa noreli za plehkim pojmom deželne avtonomije, s svežo odločnostjo res pravo nacionalno politiko, preureditev Avstrije v zvezo enakopravnih narodov in v taki Avstriji združenje vseh Slovencev — v eno upravno enoto. Njihova zborovanja pod milim nebom, tabori, prave ljudske manifestacije z zastavami, petjem, godbo, kresovi in streljanjem so prvič po letu 1848, vzgibala kmetijske mase in zanesla vanje slutnjo politične in nacionalne zavednosti.

Toda ker je manjkalo Slovincem meščanstvo, nedostatek, katerega je imenoval Janko Pajk 1868 slovensko Ahilovo peto, tudi mladi niso imeli moči za močnejše udarce. Sicer so zmagali pri državnozbornih volitvah v letu 1873. na Štajerskem in so glasovali v boju države s cerkvijo v naslednjem letu za takozvane majske zakone; a skoraj so se ustrašili svojega lastnega junaštva in že l. 1875. so bili zopet v objemu s starimi. Fuzija je mnoge svobodnejše misleče tem

gotovejše pognala k nemškim liberalom, ker so slovenski zastopniki v državnem zboru z izjemo enega ali dveh, obenem z nemškimi pa tudi češkimi in poljskimi veleposestniki predmarčno usmerjene »stranke prava« (Rechtspartei) grofa Hohenwarta radi njenega federalistično-autonomističnega plakata, prav zvesto služili vladi. Ker so Slovenci volili može kot na primer kneza Windischgrätzta, barona Güdela, ali viteza Schneida, jih je obsodila bridka tragika, do so ostali, kar so stoletja bili: kočarji nemškega gospoda. Sicer so lahko životali ob zavesti, da jim ne bo več odkazan stan za hlapce in so mogli zabeležiti tudi kak manjši uspeh, posebno pri spremembah vlade, a večinomoma so se morali zadovoljiti le s skromnimi obljubami. Univerzo so dobili Čehi, Slovenci ne, dasi jim je bila že 1848 slovesno obljubljena.

Med tem razvijanjem in ustanavljanjem je mladi Krek po dovršenju ljudski šoli v Komendi, Kamniku in Škofji Loki leta 1876. obiskoval ljubljansko gimnazijo. Od l. 1878.—1880. je bil v Alojzjevišču, kjer so nekoč tudi Levstik Stritar in Jurčič preživeli svoja mlada leta; sicer pa se je moral visoko nadarjeni dijak, ki le nikoli ni pozabil pritiska napačne vzgoje, preživljati z instrukcijami.

nik), pri kateri pojejo združeni zbori. Po sv. maši blagoslovitev in odkritje spomenika, libera, govor (č. g. kurat Bonač), petje, deklamacije, sviranje nagrobnice, pozdravi zastopnikov podružnic Z. S. V. — Odmor, kosilo v okoliških gostilnah. Popoldne ob pol treh litanije z blagoslovom. Po litanijah zborovanje bivših vojakov (govori g. major Colarič in drugi). Pri slavnosti pojo združeni zbori tukajšnjih društev ter svira domača godba na pihala. Ker je ta dan posvečen spominu padlih vojakov, se prosi, da izostanejo vsakršne veselice s plesom. Spomenik je krasno delo gg. kiparja Dolinarja ter kamnoseka Vodnika in je dosedaj edini svojevrsten v Sloveniji. S podstavkom je visok do 6 m. Na krasnem podstavku je kip vojaka iz kraškega marmorja. Na štirih ploščah se nahaja 96 imen padlih vojakov. Odbor vabi tem potom vse bivše vojake, domačine ter svoje padlih, kakor tudi vojne tovariše iz bližnje in daljne okolice. Toplo vabljeni zastopniki podružnic Z. S. V. — Počastimo spomin padlih vojnih žrtev! — Podružnični odbor.

Laško. Dramatični odsek čitalnice pri Sv. Jederti je uprizoril v nedeljo 4. julija v Laškem tridejansko igro »Na dan sodbe«. Igralci so rešili svoje vloge v splošno zadovoljstvo, za kar čestitamo režiserju. Pripomnimo, da je pri igri nastopilo tudi več članov naše skupine, na katere prošnjo se je čisti dobiček podaril skupini. Zahvalimo se dramatičnemu odseku iz sosedne župnije in vsem požrtvovalnim sodelavcem pri igri, ki so prišli ob tako slabem vremenu dolgo pot peš. Želimo, da bi jih še večkrat videli na odru v Laškem.

Tržič. Značilno za tržiške socialne demokrate je tale dogodek: Bilo je pri zadnji občinski seji na dnevnem redu, seveda v tajni seji, med drugim tudi prošnja za sprejem v domovinsko zvezo g. Antona Böhma, sina nadmojstra tukajšnje tkalnice. Sicer se ta zadeva vleče že več mesecev. Ker pa končno še ni rešena pred občinskim odborom, zato je še vedno zanimivo, da jo priobčimo. Prosilčevemu očetu je občinski odbor že zagibal domovinstvo. Nesrečni Anton pa se je malo prezgodaj rodil, zato je moral predložiti posebno tozadevno prošnjo občinskemu svetu tržiškemu, kateri pa se ni počutil dovolj močnega za odločitev, ali se prosilcu napravi ta usluga ali ne. Rešitev te prošnje je prepustila demokratska večina socialistični strokovni organizaciji, pri kateri pa so ljudje zagrizenci, ki mislijo samo na maščevalnost, ne ozirajo se, ali je to prav ali ne. Od začetka so te bistre glavice odklanjale to prošnjo čes, da mladi g. Böhm šikanira delavstvo v tkalnici. Ker pa to vprašanje ni hotelo z dnevnega reda in tehtnih dokazov, da se delavstvo šikanira, ni bilo, so k eni svojih sej klicali očeta Böhma. Tu pa se je ta socialistična družba pokazala v najlepši luči. Nekateri so g. Böhma ostro prijemali, drugi so se zanj potegovali, tretji pa so za hrbtom tožili svoje sodruge. Taka je komedija in radikalizem v tržiškem socialističnem taboru.

Št. Vid nad Ljubljano. V nedeljo 11. julija ob 9 dopoldne se je vršil v tukajšnjem društvenem domu sestanek delavk tovarne »Štorka«. Na dobro obiskanem sestanku se je vršila živahna debata in sklenili razni sklepi, ki se bodo v kratkem tudi izvršili. V trdni zavesti delavk, da je le v strumni strokovni organizaciji moč delavstva, se je sestanek po daljšem razgovoru zaključil.

Čitajte »Pravico«!

Krekova mladina.

Krekova mladina Vič pri Ljubljani. Ustanovni občni zbor tukajšnje podružnice za obč. Vič se bo vršil v soboto dne 17. t. m. ob 8 zvečer v Društvenem domu na Glincah. Vabljeni vsi prijatelji krščanske socialistične delavske mladine. — Pripravljali odbor.

Trbovlje. Naša podružnica si je osnovala knjižnico, katera je že dosedaj razvita in je pokazala mnogo uspeha onim, ki pridno zahajajo v knjižnico. Mnogo knjig so darovali člani in članice Krekove mladine, za kar se jim odbor najlepše zahvaljuje. Prosimo vse somišljenike in prijatelje naše mladine, da podare kako knjigo, ki bi bila v korist naši mladini in potom katerih se bo naša mladina nadalje izobraževala. Dobra in prava knjiga je temelj izobrazbe, katera je mladini neobhodno potrebna. Obenem se vabijo vsi ljubitelji čtiva, da pridno segajo po njih. Knjige se izposojujejo vsak dan popoldne od 4—6.

Sv. Lovrenc na Pohorju pri Mariboru. Dne 4. t. m. se je vršil sestanek za ustanovitev Krekove mladine pri Sv. Lovrencu na Pohorju. Udeležilo se je sestanka lepo število Krekovcev. Poročal je tov. Anton Denžič, tajnik Jugoslovanske strokovne zveze v Mariboru, ki je obrazložil pomen Krekove mladine. Izvolil se je pripravljali odbor s sledečimi tovariši: Vilmer Alojzij, predsednik; Kopar Miha, podpredsednik; Mavic Marta, tajnica; Slatinek Anton, blagajnik. Odborniki: Arčnik Vik., Konec Stefan in Off Rudolf.

Zavarovanje državnega delavstva.

Od OUZD smo prejeli v priobčitev: Ker je člen 290 fin. zakona glede obveznega plačevanja zavarovalnine po zakonu o zavarovanju delavcev z dne 22. maja 1922 za osebe, zaposlene pri državnih uradih in napravah, po svoji redakciji nejasen, je predložil Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu ministru za socialno politiko tozadevno predstavko, na kar je minister izdal z dopisom ministrstva za socialno politiko od 11. junija 1926 šte. 193/IV, sledečo avtentično interpretacijo:

1. Dnevničarji, honorarni in kontraktualni uradniki, kakor tudi delavci, zaposleni pri državnih uradih in ustanovah, niso oproščeni obveznega zavarovanja po zakonu o zavarovanju delavcev, marveč so oproščeni le od plačevanja prispevkov za to zavarovanje.

2. Ker gori navedene osebe niso torej oproščene obveznega zavarovanja, mora plačati država kot njihov delodajalec v smislu § 35. ZZD vse prispevke za njihovo zavarovanje.

3. Prispevki za Delavsko zbornico in Borzo dela se morajo pobirati na dosednji način.

Z ozirom na gornji odlok in po sklepu predsedstva Osrednjega urada za zavarovanje delavcev se upostavlja glede zavarovanja gori navedenih oseb stanje, ki je veljalo pred 1. aprilom 1926. Okrožni urad naproša vse prizadete državne urade in ustanove, da predložijo z dnem 1. aprilom 1926 ponovne prijave za vse zavarovanju zavezane osebe.

Razno.

Velika stavka v Newyorku. Stavkati so pričeli v Newyorku transportni delavci. Ves promet na tramvajskih in podzemeljskih železnicah je ustavljen.

Največja električna lokomotiva. Fordova družba v Detroitu je zgradila lokomotivo 30 m dolgo. Lokomotiva pelje dva in pol kilometra dolg tovorni vlak, tehta 372.000 kg in ima 500 konjskih sil.

Produkcija avtomobilov v Ameriki. V prvih štirih mesecih t. l. so severnoameriške Združene države producirale 1.517.000 avtomobilov in motornih koles.

Velik potres. V Mürtzalu je bil pretekli teden potres, kakršnega še ne pomnijo. Potres je bil posebno močan v Mürtzschlagu, kjer ni ostalo nobeno poslopje nepoškodovano.

Davek na neporočene. Grška vlada je obdala neporočene. Vsaka neporočena oseba v starosti od 24 do 40 let bo plačevala po 3000 drahem letno, vsaka oseba v starosti od 40 let naprej bo plačevala 8000 drahem.

Telesna kazen po pruskih šolah. V prosvetnem odboru pruskega deželnega zbora so razpravljali o ukinitvi telesne kazni v šolah. Socialni demokratje so zahtevali ukinitve, vendar je njihova zahteva zaenkrat propadla. Za mnogo študentov bo gotovo še veljal rek: Šiba novo mašo poje.

Največji podzemeljski kanal na svetu bo v kratkem dograjen. Kanal spaja francosko luko Marseille z reko Rono. Dolg je 35 km in bo vporabljen tudi za tovarne ladje.

Potresi v Italiji so zopet nastopili, in sicer v južnem delu. Porušeni je mnogo poslopij, ruševine so zahtevale mnogo človeških žrtev.

Izprijetost paglavcev. V Trstu je 13 fantalinov pred šolo nagajalo 12 letni deklici. Eden je potegnil iz žepa vžigalice in ji zapalil lase. Hipoma je bila deklica v ognju in je begala po ulici ter obupno vpila. Ko so paglavci uvideli, kaj so napravili, so pobegli. Deklico sta rešila iz strašnega položaja dva poštna uslužbenca, ki sta vdušila ogenj in jo odpeljala v bolnišnico. Zdravniki dvomijo, da bi ostala pri življenju.

Koliko krvi ima v sebi odrasel, zdrav človek? $\frac{1}{10}$ svoje telesne teže. Tedaj je v osebi, ki tehta 65 kg, 5 kg krvi. Novorojeni otroci je imajo primeroma več v sebi, namreč $\frac{1}{10}$ telesne teže.

Za kratek čas.

Dobro poplačana prevzetnost. Zelo razposajena in prevzetna meščanska družba naredi mal izlet na deželo. Ta družba je imela veliko veselje dražiti po poti kmetske ljudi in se norčevati iz njih preprostih odgovorov. Ko pa pride mimo družbe dobrodušen kmetič in družbo lepo pozdravi, ga vpraša najbolj prevzetan gospodič, da bi spravil družbo v smeh s svojo duhovitostjo: »Dobri mož, zakaj pa stoji tam ob potu tisto znamenje s sveto podobno, ki je tako okrašena s cveticami?« — »E, vidite,« odgovori prijazni kmetič, »tam se je pred leti zgodil velik čudež. Ako pokleknete tudi vi tja in prav pobožno molite, bo mogoče tudi vam pomagano.« Krohot vse družbe na kmetičev račun je bil odgovor na te besede. A kmetič se ni dal še odpraviti in je na vprašanje polizanega gospodiča: »Kakšen čudež pa se je tam zgodil, ki bi se lahko ponovil tudi na meni?« mirno odgovoril: »E, vidite, tam je pred leti prišel k pameti neki mož, ki je bil ravno tako neumen kot ste vi.«

Modroslovce v zadregi. Nekoč je bil slavn modroslovec Imanuel Kant povabljen na obed h guvernerju pokrajine Pruske. Po kosilu so se gospodje menili o ženskah, ki so se za-

bavale v sosednji sobi; kmalu je tudi Kant posegel v pogovor in je smehljaje dejal: »Ženske so kakor odmev, kajti vedno mora biti njihova beseda zadnja. Podobne so pa tudi polžu, kajti vedno nosijo s seboj vse, kar imajo, in so kakor cerkvena ura, kajti kar one govore, vé celo mesto.« Medtem so pa bile gospe vstopile v sobo, in ker so neprijetno primerno slišale, so merile modroslovca z jezimi pogledi. Kant je to opazil in je nadaljeval: »Za Vas seveda, milostne gospe, ta primera ne velja popolnoma, dasi ste tudi Ve podobne odmevu, ker ste odmev svojega moža; tudi Vas bi primerjal cerkveni uri, ker ste prav tako točne; tudi Ve ste kakor polž, ker nič manj ne skrbite za svoj dom.«

Za žene in dekleta.

Mastni baržunasti ovratniki na suknjah so posebna skrb gospodinje, ker jim z nobenim izpiranjem ne sme blizu. Osnajit se dajo na tale način: Mastni ovratnik dobro napni in maži s prerezano čebulo proti vlaknu. Čebula vzame maščobo iz baržunastih kosmatih nitk, ki se sicer, dokler so mokre, drže skupaj, a se suhe zopet rade zravnaajo z mehko krtačo. Likati na pravi strani žameta nikoli ne smemo, še če ga narobe likamo, ostanejo odtisi od podlage na njem, ki jih moramo z dolgotrajnim gladenjem z mehko krtačo šele odpraviti. Tudi z amonijakom se taki mastni ovratniki čedno osnažijo.

Kako odpravimo stenice? Edino zanesljivo sredstvo proti stenice, ki so se ti ugnezdile v stanovanje, je vztrajnost. Ker se drže najrajši v posteljah, žimnicah itd., posvečaj tem največjo pozornost ter uničuj golazen s tem, da namažeš ali poliješ špranje in razpoke s kako tekočino, kakor terpentinsko olje, bencin, jesihovalna kislina, zelo močan jesihi itd. Mazanje ali polivanje se mora vršiti večkrat. Če so stenice zašle v zofe, mehke stole ali slično, pusti te razdreti in očisti, ker sicer se stenice nikdar ne iznebiš. Poleg vztrajnega čiščenja in snajenja zamaži tudi vse špranje v zidu, pri vratih ali v fleh s primerim kitom, izpiraj tla z lugom ali klorovo vodo ter uničuj zalego. Mesta, kjer se stenice najraje nahajajo, je treba redno pregledavati in vztrajati, ker drugače ni uspeha.

Za tiskovni sklad »Pravice« so darovali: udeleženci I. kongresa krščansko-socialnih rudarjev v Zagorju 80 Din; č. g. Josip Lončarič, župnik pri Sv. Jederti, Laško, 30 Din in tov. Jože Rutar 18 Din. — Prisrčna hvala!

VABILO

na
PRVI REDNI OBČNI ZBOR
I. DELAVSKE HRANILNICE IN
POSJOJILNICE, R. Z. Z O. Z.
V LJUBLJANI

ki se bo vršil dne 31. julija 1926. ob 19. uri
v uradnih prostorih. (Start trg številka 2/1.)

Dnevni red:

- 1). Poročilo načelstva.
- 2). Odobritev računskega zaključka za prvo upravno leto 1925.
- 3). Volitev dveh članov načelstva.
- 4). Volitev nadzorstva.
- 5). Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi načelstvo.

V Ljubljani dne 10. julija 1926.

Vsak je svoje sreče kovač! To velja tudi za cel stan!
Na Angleškem si je zaveden delavski stan ustvaril potom konzumne organizacije, nepremagljive trdnjave, lastne ladije, tovarne in druge naprave.
Vaš napredek je odvisen od Vaše zavednosti. Vsak zaveden delavec pa nabavlja vse svoje potrebščine izključno pri svojem **I. delavskem konzumnem društvu.**